

Maturitní práce z HSt

1. Anotace

Svébytnost neslyšící menšiny po stránce jazykové dnes už v Evropě zpochybňuje málokdo. Přesto si však málokdo uvědomuje svébytnost kultury Neslyšících a jejich samostatnou kulturní identitu, která je na stejné úrovni jako u jiných menšin. I proto si tato práce klade za cíl rozebrat neslyšící komunitu jakožto kulturní celek, jenž jde za hranice prostého vymezení určeného jazykem. Jakým způsobem spolu koexistují různé kulturní identity v životě neslyšících? Často zmiňovaným případem takového, v tomto případě rozporuplného, vztahu mohou být neslyšící rodiče odmítající kochleární implantát pro své děti. Smyslem práce však nemá být rozřešení sporu o kochleární implantát, ale spíše úvaha o postavení české kulturní menšiny Neslyšících ve vlastní zemi a její kontakty, spřízněnost a identifikace se s neslyšícími v jiných zemích. Nakolik jsme součástí kulturního prostředí přehlížené menšiny Neslyšících? Co o takovém prostředí můžeme říci? Co o něm řeknou sami Neslyšící a jak vnímají sami sebe? Při hledání odpovědí na tyto otázky se práce opírá nejen o autority v oboru (např. Josef Fulka), ale i o vlastní výzkum založený na těsném kontaktu se světem neslyšících.

2. Úvod

- (1) Pro pochopení Neslyšících jakožto kulturně definovaného společenství je třeba se seznámit s postojem Neslyšících i slyšících vůči handicapu, k čemuž práce využívá srovnání deficitního a jinakostního paradigmatu.
- (2) Práce předestírá stručnou historii komunity Neslyšících ve světě i v ČR se zaměřením na vývoj jazyka a kulturních aspektů.

3. Teoretická část

- (1) Práce se snaží s využitím antropologických i psychologických tezí definovat kulturu ve vztahu ke třem hlavním aspektům kulturní identity:
  1. ke společné zkušenosti jako definujícímu znaku kultury; bez ní by ani jazyk, ani jiné kulturní projevy nebyly srozumitelné
  2. ke společenství a vzájemnému setkávání příslušníků kultury jakožto i k jejich pocitu sounáležitosti
  3. k historii ve smyslu „kondenzátu“ nebo „poučení“; ke zužitkování zkušeností předchozích generací v životě jednotlivce.

3.1. Praktická část

- (1) Metodika sběru dat - dotazník a rozhovory, předestření průběhu
- (2) Je využit koncept konstitutivního vnějšku z poststrukturalistické teorie pro popis prvotního impulsu ke vzniku komunity a kulturní identity Neslyšících; výsledkem je definice na základě znaku nepříslušnosti.
- (3) Na příkladech práce ilustruje, jakou roli má komunikace při vyloučení z většinové společnosti; v případě Neslyšících je s komunikací spojená i prvotní negativní definice, i druhotná pozitivní definice ve smyslu znaku příslušnosti, jímž je ZJ.
- (4) Práce rozebírá posun identity Neslyšících od stavu nepříslušnosti k většině přes znakový jazyk jako určující prvek až po vymezení příslušnosti
  1. primárně na základě jazyka
  2. sekundárně na základě společné zkušenosti, jíž je ZJ manifestací i symbolem; tato společná zkušenost vylučuje z nejužší komunity i některé uživatele ZJ.
- (5) V další části se práce zabývá důsledky bytí jazykovou menšinou a tím, jak zpětně ovlivňují kulturní prostředí Neslyšících.
- (6) V kapitole věnované prvoplánovým projevům identity práce ilustruje závěry o pozitivním vnímání kultury Neslyšících na konkrétních vlajkách a logách organizací s Neslyšícími spjatých.
- (7) V závěrečné části těla práce jsou rozebírány mechanismy šíření a utvrzování identity za hranice přímého kontaktu: to, co dělá z Neslyšících *imagined community*.
  1. Neslyšící doteď neměli dostatečný nástroj k faktografickému uchovávání kultury jako je písmo, kulturní paměť se tak odehrávala ve sféře osobního kontaktu a skrze vyprávěné příběhy polomytického charakteru.
  2. Komunita Neslyšících nepotřebuje tolik historické paměti jako třeba národní identity, jelikož stmelující společná zkušenost je na rozdíl od historické zkušenosti národa stále aktuální; formou komunikace značně omezený kontakt s alternativami k prostředí Neslyšících tento trend ještě posiluje.

4. Závěr

- (1) Závěr se pokouší obhájit právo Neslyšících na kulturní existenci a zároveň hledá cesty, jak výše formulované teze o kulturní identitě Neslyšících využít v zájmu co nejhladšího vzájemného soužití slyšících a Neslyšících.